

Секція 1.

Міжнародні умови та національні особливості входження України у світову економіку

УДК 330.332:340.1

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Загоруйко К.

студентка факультету економіки і права ХНЕУ ім. Семена Кузнеця

В умовах глобалізації однією з ключових економічних проблем є залучення іноземних інвестицій, що є особливо актуальним для країн, що розвиваються, а також для постсоціалістичних країн, оскільки саме ці кошти дозволяють оновлювати матеріально-технічну базу, впроваджувати інноваційні технології та реалізовувати інноваційні проекти. Відтак, дослідження інвестиційної привабливості національної економіки та аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в країну є актуальним науковим завданням.

Метою даного дослідження є аналіз інвестиційної привабливості економіки України та розробка заходів щодо залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни в умовах глобалізації.

Анотований огляд спеціальної літератури [1-3] дозволяє стверджувати про те, що Україна є інвестиційно привабливою країною, що обумовлено її вигідним економіко-географічним та геополітичним розташуванням, сприятливими кліматичними умовами, наявною виробничою та соціальною інфраструктурою, потужним природноресурсним потенціалом, розгалуженою та розвинутою транспортною системою, високим рівнем освіченості та кваліфікації населення і водночас низьким рівнем оплати праці та низьким рівнем соціальної захищеності найманих працівників. Окрім цього, розроблено нормативно-правове забезпечення щодо стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки України, яке спрямоване на

розвиток пріоритетних галузей національного господарства, а саме підтримку агропромислового комплексу (виробництво та/або зберігання продуктів харчування), житлово-комунального комплексу (створення об'єктів поводження з відходами, будівництво, реконструкцію і технічне переоснащення сфери теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення), машинобудівного комплексу (виробництво нового програмного забезпечення, електронної та оптичної продукції, машин і устаткування, електричного устаткування, автотранспортних та інших транспортних засобів), транспортної інфраструктури (будівництво, реконструкцію і технічне переоснащення), курортно-рекреаційної сфери і туризму (будівництво курортно-рекреаційних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури), переробної та обробної промисловості [2, с. 100; 4].

Незважаючи на потужний інвестиційний потенціал, інвестиційний розвиток України відбувається за дуже несприятливих умов, що проявляється у зменшенні кількості проєктів, реалізованих державою, зменшенні обсягів державного фінансування, а також у встановленні високих відсоткових ставок по кредитах (понад 10% – у національній валюті, понад 5% – в іноземній валюті) [2, с. 5]. Згідно з розрахунками Міністерства економіки України загальна потреба в інвестиціях для проведення структурної перебудови економіки становить від 140 до 200 млрд. дол. США, причому щорічна потреба національної економіки в інвестиціях варіюється у межах від 30 до 40 млрд. дол. США.

Зрозуміло, що такі обсяги валових внутрішніх інвестицій є недостатніми для проведення структурно-ринкових реформ, тому національна інвестиційна політика України і досі зорієнтована на стимулювання та лібералізацію іноземних інвестицій. Дане положення підтверджують і дані табл. 1, з якої видно, що впродовж 2020 р. чистий відплив прямих іноземних інвестицій з України склав 868,2 млн. дол. США, у той час як у 2019 р. їх чистий приплив становив 5,86 млрд. дол. США. Зауважимо, що відплив прямих іноземних інвестицій з України спостерігається вперше з 2015 р., коли він становив 0,46 млрд. дол. США. Найважливішою причиною низької зацікавленості іноземних інвесторів в українській економіці є недостатньо розвинений та стабільний внутрішній ринок, загострення ситуації на сході країни та низький рівень захисту прав інвесторів. З іншого боку, на динаміку прямих іноземних інвестицій в економіку України негативно вплинула пандемія COVID-19, яка

стала причиною припинення припливу прямих інвестицій з метою реінвестування. В результаті зросла збитковість українських промислових підприємств, що зумовило її негативні фінансові результати та подальше зменшення обсягів іноземного інвестування економіки України.

Таблиця 1.

Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку України [3]

Показник	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Обсяг прямих іноземних інвестицій, млрд. дол. США	3,0	3,3	2,6	2,4	3,1
Обсяг портфельних іноземних інвестицій, млрд. дол. США	91,03	93,4	112,2	130,8	153,8
Обсяг інших іноземних інвестицій, млрд. дол. США	3,3	3,5	2,3	1,8	2,4
Загальний обсяг іноземних інвестицій, млрд. дол. США	3,0	3,3	2,6	2,4	3,1

Також дані табл. 1 свідчать про тенденції зростання портфельних інвестицій, тобто вкладання коштів у боргові цінні папери (первинні цінні папери (акції, облігації), деривативи (опціони, ф'ючерси, варанти, форварди, свопи, єврооблігації (так звані "євробонди"), біржові та структуровані продукти) та інструменти участі в капіталі (корпоративні права)), що вказує на зацікавленість іноземних інвесторів у придбанні первинних і вторинних цінних паперів (акцій, облігацій, облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП), єврооблігацій (так званих "євробондів"), опціонів, варантів та ін.) та формуванні інвестиційного портфеля українських підприємств без безпосередньої участі в роботі підприємства країни-реципієнта [3, с. 98].

Низькою є і інвестиційна привабливість економіки України у міжнародних рейтингах. Так, за індексом глобальної конкурентоспроможності, що розраховується за такими показниками як інституції, інфраструктура, макроекономіка, охорона здоров'я, освіта, ефективність ринків, технологічне

оснащення, бізнес середовище та інноваційна сфера, Україна посідала лише 55 місце із 63 позицій [1, с. 4]. Щодо рейтингу за індексом “Ведення бізнесу”, який дозволяє об’єктивно оцінити нормативно-правову базу, що регулює умови ведення підприємницької діяльності, забезпечення їх дотримання на національному та/або регіональному ринку, то у 2020 р. Україна посіла лише 64-е місце з 190. Для порівняння: у 2015 р. Україна посідала 96 місце, у 2016 р. – 83 місце, у 2017 р. – 80 місце, у 2018 р. – 76 місце, у 2019 р. – 80 місце). Така динаміка індексу “Ведення бізнесу” свідчить про покращення умов ведення бізнесу в Україні, а саме спрощення процедури реєстрації прав власності, захист прав міноритарних інвесторів, врегулювання процесів банкрутств підприємств, скасування пайового внеску при будівництві промислових об’єктів, дерегуляцію адміністрування податків, скорочення часу на проведення експортно-імпортних операцій [4].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що в Україні існує потужний інвестиційний потенціал у багатьох галузях економіки (будівництві, машинобудуванні, сільському господарстві, фармацевтичній та харчовій промисловості), однак через складну політичну та правову ситуацію, він не використовується повною мірою. Основними шляхами підвищення інвестиційної привабливості економіки України, на думку, автора, є деолігархізація та дебіюрократизація державної влади, встановлення чітких податкових норм для усіх учасників ринку, боротьба з корупцією, “детінізація” бізнесу та усунення контрабанди на митниці. У перспективі означені заходи сприятимуть активізації інвестиційної політики України та підвищенню позицій країни у міжнародних рейтингах.

Список використаних джерел

1. Джулінська С. П. Потенціал інноваційно-інвестиційного ринку України / С. П. Джулінська // Облік і фінанси АПК. – 2018. – №1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/potencial-innovaciyno-investiciynogo-rinku-ukraini.html> (дата звернення: 01.11.2021)
2. Конкурентноспроможність України: Інформаційний огляд та системний аналіз. – Київ, 2021. – 204 с.
3. Черкашина Т. С. Стан і тенденції іноземного інвестування в економіку України на етапі четвертої промислової революції Академічний огляд. Серія Економіка та підприємництво. – 2020. – № 2 (53). – С. 95-105.
4. Інформаційна довідка про стан інвестування в Україні [Електронний